

Nilüfer Kuyaş'ın *Ada'daki Ev* Romanında Toplumsal Cinsiyet

DR. ÖĞR. ÜYESİ AFET DOĞAN*

Öz

Toplumlarda bireyler arasında görülen en belirgin fark, biyolojik açıdan kadın veya erkek oluşlarıdır. Çocukluğun ilk yıllarından itibaren fark edilmeye başlayan bu durumun, ileriki yıllarda biyolojik farklılıktan daha öte bir kavram olduğu anlaşılr. Bireyler zaman geçtikçe cinsiyet özelliklerine göre toplumsal alanda beklentilerle şekillenip karakterlerini bu duruma uygun bir biçimde geliştirmeye çalışacaklardır. Bu kavram toplumsal cinsiyet (gender) ile açıklanabilmektedir. Son dönem Türk yazarlarında (özellikle kadın yazarlarda) toplumsal cinsiyet kavramının öne çıktığı görülmektedir. Nilüfer Kuyaş da romanlarında bu konuyu irdelemiş, kadınlık ve erkeklik görünümelerini genel toplumsal beklentilerin aksi yönünde ele almaya gayret göstermiştir. Çalışmanın “Giriş” kısmında toplumsal cinsiyet algıları ve Türk edebiyatındaki gelişimi kısaca anlatılmıştır. Sonrasında yazar ve eserleri hakkında bilgi verilerek Nilüfer Kuyaş'ın *Ada'daki Ev* romanındaki kadınlık ve erkeklik görünimleri ile toplumsal cinsiyet rolleri, bu rollerin toplumun beklentilerine uygun olup olmadıkları, ev, aile, özgürlük gibi başlıklarla ele alınmaya çalışılmıştır. Güncel bir konu olan toplumsal cinsiyet ve rollerdeki değişimin, yine güncel bir metin üzerinden ortaya konulmasıyla toplumsal değişimlerin edebi metinler üzerindeki yansımalarının tespit edilmesi, çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır.

Anahtar sözcükler: Toplumsal cinsiyet, Nilüfer Kuyaş, *Ada'daki Ev*, roman, cinsiyet rolleri

Gender in Nilüfer Kuyaş's Novel *The House On The Island*

Abstract

The most obvious difference between individuals in societies is whether they are biologically male or female. This situation, which starts to be noticed from the early years of childhood, is understood to be a concept beyond biological differences in later years. Individuals will be shaped by appropriate expectations in the social sphere according to their gender characteristics as time goes by and will try to develop their characters in a way that is suitable for this situation. This concept can be explained by gender. It is seen that the concept of gender has become prominent in recent Turkish writers (especially female writers). Nilüfer Kuyaş has also examined this issue in her novels and has tried to address the appearances of femininity and masculinity in a way that is contrary to general social expectations. In the “Introduction” section of the study, gender perceptions and their development in Turkish literature are briefly explained. Afterwards, information is given about the author and her works, and the appearances of femininity and

*Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, afetdogan@artvin.edu.tr, ORCID: [0000-0002-9885-4690](https://orcid.org/0000-0002-9885-4690)

Gönderim tarihi: 1 Eylül 2025

Kabul tarihi: 15 Ekim 2025

masculinity in Nilüfer Kuyaş's novel *Ada'daki Ev* and gender roles, whether these roles are suitable for the expectations of society, and the topics such as home, family, and freedom are tried to be addressed. The main purpose of the study is to determine the reflections of social changes on literary texts by presenting the current issue of gender and role changes through a timely text.

Keywords: Gender, Nilüfer Kuyaş, *The House on the Island*, novel, gender roles

GİRİŞ

Biyolojik ve doğal olanı belirten cinsiyet kavramı, bireyler arasındaki en temel farkı ortaya koyar. Toplumsal cinsiyet ise kültürle doğrudan ilgilidir. “İngilizcede cinsiyet kavramı ‘sex’ ile ifade edilirken toplumsal cinsiyet kavramını ‘gender’ ifadesi karşılar. Türkçede ise mesele cinsiyet ve toplumsal cinsiyet şeklinde ele alınmaktadır. Buna göre cinsiyet daha çok biyolojiyi/anatomiyi ifade ederken ‘gender’ sözcüğü kadınlığın ve erkekliğin kavramsallaştırılması, sosyal ve kültürel bir yaratım olması ile ilişkilendirilmektedir” (Solmaz, 2023, s. 33-34).

Genel anlamda tüm toplumlar, bireylerden cinsiyetlerine göre davranış ve tutum geliştirmelerini beklemiştir. “Kadınlara ve erkeklere dayatılan farklı roller, toplumsal cinsiyet rolleri olarak bilinir. Kadınların ve erkeklerin, toplumun yazdığı senaryo doğrultusunda kendilerine verilen rolleri oynamaları beklenir” (Eyan, 2023, s. 947). Cinsiyete dair toplumsal süreçlerde görülen kalıplaşmış anlayış, toplumdan topluma değişmekle beraber Türk toplumunda kadın sevecen, kibar, iyi huylu, nazik gibi özelliklerle olumlanırken erkekler otoriter, güçlü, atılgan özellikleriyle nitelenmektedir (Dökmen, 2021, s. 109). Bu nedenle erkek mekânsal anlamda dışarıda, kadın ise içeridedir. Çocuk bakımı, temizlik, ev işleri toplumun kadından beklediği görev tanımlarında ilk sıralarda yer alırken (Vatandaş, 2011) erkekler ev dışında çalışmakla vazifelendirilmiş gibidir. Bu durum çocukluğun ilk yıllarından itibaren hatta doğmadan bireylere yüklenmiştir denilebilir.

Çocuk dünyaya gelmeden cinsiyetine göre oda renkleri ve eşyaları belirlenir. Erkek çocuklarında gücün simgesi olan Demir, Aslan, Boran gibi isimler tercih edilmesine rağmen kız çocuklarına güzelliğin ve zarafetin simgeleri olan çiçek isimleri verilmek istenir. Aynı durum objelerle de bağlantılıdır. Kız çocuklarından onların güzellik algılarını ilk andan itibaren şekillendirecek olan bebek, ev içini cazip hale getirecek olan oyuncak fincan takımları ve minyatür evlerle oynaması istenirken; erkek çocukları araba, kamyon, silah gibi gücü ve ev dışını temsil eden oyuncaklarla vakit geçirmektedir. Bu sadece anne ve babanın istekleri doğrultusunda gerçekleşmez. Okul yaşına gelen bir çocuk, kadını, kitaplarda ev işleri ve çocukla uğraşan resimlerle algılar; erkek ise para kazanmak için dışarı çıkmıştır, ev içinde ise koltukta gazete okuyan veya televizyon seyreden bir görüntüde resmedilmektedir.

Cinsiyet rolleri ilk ne zaman ortaya çıkmış, kadın erkek arasındaki fark ne zaman belirgin bir hale gelmeye başlamıştır sorusunun cevabı tam olarak belirlenemese de “pek çok sosyal bilimci, kadın-erkek ayrımcılığının temelini işbölümü sürecinin başlamasında bulmuşlardır” (Vatandaş, 2011, s. 35). Ekonomik faaliyetlerin başlamasıyla roller değişmiş, erkekler sürülere, silahlara, ürünlere sahip olurken kadının eve kapanması ve çocuk bakımıyla meşgul olması rolleri ayrıştırıp şekillendirmiştir (Vatandaş, 2011, s. 35).

Küreselleşme ile birlikte kadınlar iş hayatında daha aktif hale gelmesine rağmen yönetim pozisyonlarında erkekler baskın bir biçimde konumlanmıştır. Kadınlar her anlamda engellenmişlik duygusunu yaşayarak görünmez bir bariyer tarafından çevrelendiğini düşünmektedir (Derin, 2020). “Cam tavan sendromu” olarak tanımlanan bu durumda, engeller erkekler ve toplum tarafından konulduğu gibi ataterkil toplumlarda erkek üstünlüğünü içselleştirmiş bireyler de kendilerine engel koyabilmektedir (Derin, 2020).

Çok güncel olan ve önemli bir disiplin haline gelen toplumsal cinsiyet, son dönemlerde Türk yazarlar tarafından güçlü bir şekilde ele alınmaya başlasa da erken dönemlerde de etkilerini görmek mümkündür. Batılılaşma hareketleriyle birlikte Tanzimat dönemi sanatçıları kadın sorunlarını gazete ve dergilerde yazmaya, romanlarında ana izlek olarak kullanmaya başlamışlardır. Meşrutiyet ve Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte kadın yazarlar ve sorunlar daha belirgin bir hale gelmeye başlamıştır. 1960’lı yıllarda ise dönemin sosyal ve siyasi yapısıyla bağlantılı olarak kadın ve emek gücü kavramları yan yana getirilmeye çalışılmıştır. “Bu zaman diliminde feminist düşünürler bütün eşitsizliklerin kaynağının sistemsel olduğunu düşünmüşler, dolayısıyla kadın sorununu da sınıf meselesinin içinde bir mesele olarak değerlendirmişlerdir” (Solmaz, 2023, s. 104). 1980’lerde ve 1990’larda ise kadının sesi güçlü çıkmaya başlamış, Duygu Asena, Füsun Erbulak, Erendiz Atasü, Tezer Özlü gibi yazarlar cinsiyet algısı üzerine eserler kaleme almışlardır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda kadın yazarlar kadar erkek sanatçıların da bu konuya duyarlı olduğu ve zirve bir dönem yaşandığı söylenebilir. 2000’li yıllarda cinsiyet algıları genel anlamda ters konumlandırılmaya; pasif erkek, güçlü kadın modelleri kaleme alınmaya başlanmıştır. Ayrıca kahramanlar aracılığıyla kadın “ev” den uzaklaştırılarak eğitim ve işgücünde aktif konuma getirilmiştir. Kadın, bu yüzyılda edilgen görünümünden uzaklaşarak etken bir konuma geçmiştir denilebilir.

1. NİLÜFER KUYAŞ

Son dönem Türk romanının önemli isimlerinden olan Nilüfer Kuyaş, İstanbul doğumludur. Robert Kolejinden mezun olduktan sonra Wellesley College’da felsefe lisans eğitimi, Boğaziçi Üniversitesinde sosyal psikoloji üzerine yüksek lisans, İngiltere’de ise doktora çalışması yapmıştır. Gazetecilik yapan ve sanat dünyasında görünürlük kazanan Nilüfer Kuyaş, yazılarını 2000 yılından itibaren düzenli bir biçimde kaleme almaya başlamıştır. İlk kitabı *Başka Hayatlar* (2003) ile 2004 Memet Fuat Deneme Ödülü’ne layık görülmüştür. Kitapta pek çok sanatçının izini sürerek kültürel konuları ele almıştır. İlk romanı *Yeni Baştan* (2007) ile 27 Mayıs darbesini merkeze alarak farklı hayat hikâyelerine odaklanmıştır. Romanda dönemin ayrıntıları tüm canlılığıyla verilmekle birlikte günümüz

Nilüfer Kuyaş

dünyasının sorunları da irdelenmiştir. Romanda gerçek ve kurgu karakterlerin harmanlanmasıyla objektife yakın anlatımla önemli bir siyasi döneme ışık tutulmuştur. Toplumsal cinsiyet, eko eleştiri, kimlik sorunları gibi modern dünyanın endişeleri de dile getirilmiştir. *Ada'daki Ev* (2011) romanında da yine Türkiye'nin çalkantılı siyasi tarihini fon olarak kullanarak başkişi Esra'nın sıkışmışlığını ve bunaltısını okuyucuya sunar. 2013'te yayımladığı *Serbest Düşüş* romanında ise kadın-erkek ilişkileri, kaygı, sadakat gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Yazar, 2014'te *Yok Adam* adlı ilk hikâye kitabını yayımlamış, modern hayatın çıkmazlarını ve sosyal sorunları, erkek karakterler üzerinden anlatmayı tercih etmiştir. 2015'te çıkan ve deneme türünde kaleme alınan *Karasevda Kitabı* ile 2015 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'ne layık görülmüştür. Yazarın sekiz yıl aradan sonra 2023'te yayımladığı *Gecede Bir Çılgılık*, erkek egemen bir toplumda üç kadının hikâyesini gözler önüne seren etkileyici bir romandır. 2024'te yayımladığı *Sarah ve Şemsi* romanı ise gerçek tarihi karakterler ile kurgunun harmanlandığı, konusu 19. yüzyılda geçen tarihsel dokuda bir romandır. Nilüfer Kuyaş'ın özgün eserleri dışında tercümeleri de mevcuttur.

2. ADA'DAKİ EV

Nilüfer Kuyaş'ın 2011 yılında yayımladığı *Ada'daki Ev* romanı, Can Yayınları'ndan çıkmıştır. 481 sayfadan ve beş ana bölümden oluşan roman, başkişi Esra üzerine yoğunlaşmıştır. 1970'lerin sonunda geçen bir hikâyedir. Ülkesini terk etmek üzere olan Esra, Büyükada'da bir ev kiralayarak son bir ayını burada geçirmek ister. Gençlerin birçoğu siyasi olaylar nedeniyle ülkesinden gitmek, Esra ise kendinden kaçmak için adaya sığınmayı istemektedir.

Esra, eğitilmiş ve kültürlü genç bir kadındır. Ayhan ve Ömer'le yaşadığı aşk üçgeninden sıyrılmayı arzu eder. Asıl sevdiği kişi Ayhan olmasına rağmen, onu pasif ve korkak bulur. Ömer daha özgürlüktür ve cinsel bakımdan da Esra'nın beklentilerine karşılık vermektedir. Başkişi ikisinin tek vücutta bulunmasını diler fakat bunun gerçekleşmeyecek bir dilek olduğunu anlayınca herkesten ve kendinden kaçmayı arzu eder. Büyükada'da ev kiralaması özgürlüğün ilk adımı gibidir ve ABD'ye gitmeden bu düşüncesini hayata geçirmek ister.

Yalnız kalmayı ve kendini keşfetmeyi arzu eden Esra, yalnızlığın o kadar da güzel ve kolay olmayacağını anlar. Yanında birilerini arar, evde tek başına kalmaktan çekinir. Odasındaki kocaman siyah bir böcek de onun korkularını tetiklemekte ve evle bağlarını azaltmaktadır.

Yalnız kalmamaya özen gösteren Esra'nın etrafı bir süre sonra insanlarla dolup taşar: Ada sakini ve yakın arkadaşı olacak Vassa, Liat, Esra'nın kardeşi Erhan, sevgilisi Lale, annesi Latife Durkan, babası Reşit Durkan, Doktor Ferit Peker, yaşlı şair Asaf Erdil ve Esra'nın hayatındaki erkekler Ömer ile Ayhan. Yazar bu romanında da farklı kimlik, milliyet ve kültürde insanları bir araya getirmeyi başarmıştır. (Doktor Ferit Peker, Frodyen bir tavidir. Asaf Erdil ise yazarın yakın arkadaşı şair Feyyaz Kayacan'ın anısına şekillendirilmiştir. Nilüfer Kuyaş, şair arkadaşından esinlendiğini fakat Feyyaz Kayacan'ın portresi olmadığını, ödünç alınmış özelliklerle oluşturulmuş kurmaca bir karakter olduğunu belirtmiştir (Kuyaş, 2017, s. 481). Romandaki neredeyse tüm şiirlerin de Feyyaz Kayacan'ın şiirleri olduğu vurgulanmıştır.)

Karnaval görünümündeki Ada, Esra'nın korkularını, yalnızlığını ve sıkışmışlığını geçici bir süre tedavi etmiştir; nitekim Esra, ontolojik içsel bir yalnızlık hissetmektedir. Ayhan'a duyduğu aşk

ise ilk günkü gibi canlıdır. Başkışı bu duygularla ve korkularla uçağa binmeyi başarmış ve ülkeyi terk etmiştir.

Roman, aşk öyküsünü temel alarak genç bir kadının kimliğini kazanması ve kendisiyle hesaplaşmasını konu etmiştir. Bireylerin çıkmazlarını, sıkışmışlıklarını, yalnızlıklarını ve korkularını ele alması bakımından tam bir modern romandır denilebilir. Esra'dan önceki kiracının yazdığı *Ada'daki Ev* romanıyla da farklı anlatım katmanları oluşturulmuş, romana postmodern öğeler serpiştirilmiştir. Boş sayfalardan oluşan kitap, Esra'nın hayal gücü ve yaşantısıyla doldurulmuş; geçmiş, gelecek ve şimdi bir arada verilerek zaman belirsizleştirilmiştir. Eserde tarihi gerçeklikler ve siyasal gelişmeler yer alsa da eseri tarihi roman örneği olarak kabul etmek mümkün değildir. Toplumsal çalkantılar ve siyasi gelişmeler fon olarak kullanılmış, kurmaca olan metne gerçek olayların eklenmesiyle inandırıcılık artırılmıştır. Tüm bu anlatılanların yanında *Ada'daki Ev*'de en baskın izlek, kadın ve erkek görünümüleri ile toplumsal cinsiyet rolleridir. Çalışmanın ana bölümünü de bu kavramlar oluşturmuştur.

3. ADA'DAKİ EV ROMANINDA TOPLUMSAL CİNSİYET

Doğuştan gelen özelliklerle belirlenmiş olan cinsiyetlerimiz, toplumun beklentilerine ve yetiştirilme tarzıyla bağlantılı olarak şekillendirilmiş, bireylere buna göre göre rol dağılımları yapılmıştır. Kadınların rolleri, onları dış çevreden, eğitim ve çalışma hayatından uzaklaştırmıştır. Bu durum hem dünyada hem ülkemizde önemli bir sorun olmaya, aydın ve yazarların dikkatini çekmeye başlamıştır. Nilüfer Kuyaş, tüm eserlerini bu duyarlılıkla oluşturmuştur denilebilir.

3.1 Kadınlık Görünümleri

Neredeyse tüm toplumlarda yaratılıştan gelen farklılıklar, kültürel bağlamda yorumlanarak şekillenir. Böylelikle erkeklerin ve kadınların hangi davranış biçimleri geliştireceği, hangi işlerde çalışabileceği, beklentilere göre belirlenmektedir. Bu beklentiler toplumdan topluma değişiklik gösterse de özünde ortak noktalar vardır (Günay & Bener, 2011, s. 158). Kadınlar genel anlamda düzenin sağlayıcısı, çocuk bakımından sorumlu, şefkatli ve sabırlı olma rollerini üstlenmişlerdir. Kadınlar, siyasi ve ekonomik sorumlulukların dışında tutulmuş, duygusal alanla sınırlandırılmıştır. Bu görüntüden çıkan bir kadın aykırı olarak nitelendirilmekte, ona karşı olumsuz bir bakış açısı geliştirilmektedir.

Feminist kuramın temelini oluşturan kadının toplum içindeki yeri ve konumuna, romanda geniş yer verilerek sorgulanmış, karakterler geleneksel yapının dışında şekillendirilmiştir. *Ada'daki Ev* romanında kadın karakterlerin çoğu eğitilmiş ve kültürlüdür. Neredeyse hepsi toplumsal dayatmalara ve baskılara karşı çıkmakta, bedensel ve düşünsel anlamda bağımsız olmak istemektedir. Başkışı, dayatılan kuralların aksini düşünmekte, özellikle evlilik kurumuna güven duymamakta, âşık olduğu kişinin nişanlanma fikrine dahi tahammül edememektedir. Esra, evlilik kurumuyla kendini özdeşleştirememiştir, genel toplum beklentilerinde evlenmeyi arzu edenin kadın olmasına rağmen romanda bu durum ters şekilde konumlandırılmış, evliliğin özgürlüğün önüne geçeceği fikri savunulmuştur. "Sadece bir evdi istediğim. Kendime ait küçük bir yer. İstersem yalnız istersem Ayhan'la birlikte yaşamak. Gene duvarlar yükseliyor. Örf, adet, gelenek. Bir erkekle

nikâhsız yaşamak. Aman efendim, hiç olur muymuş! İtibarımız kaç paralık olur? Aile onuru, sülale namusu, aşiret gururu, kabile dumuru, canı cehenneme” (Kuyaş, 2017, s. 17-18).

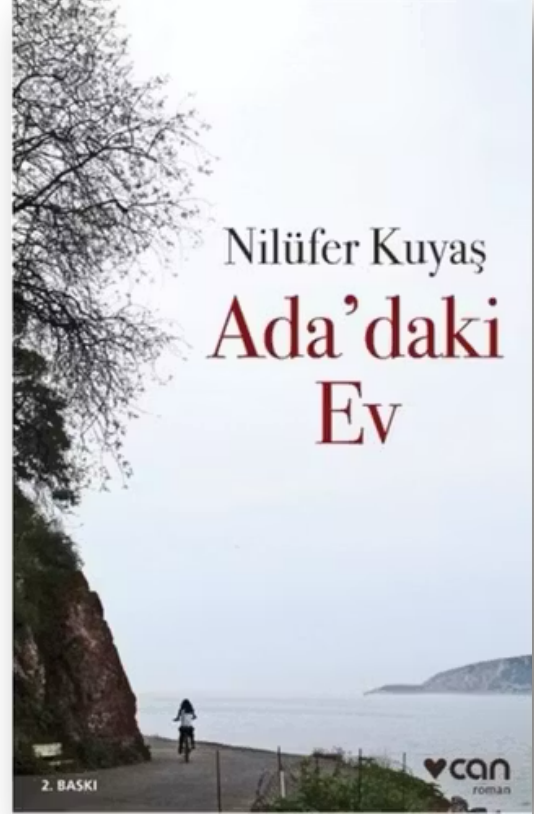
Kültürümüzde erkeğin etken, kadının edilgen olarak konumlandırılmasının aksine romanda Esra etken, Ayhan ise edilgendir. Esra, özgürlüğünün en önemli simgesinin ayrı bir ev olduğunu düşünmüş, bu düşüncesini “*kendi muhteşem isyanı*” (Kuyaş, 2017, s. 16) diye nitelendirmiştir. Ayhan ise baskın bir anne profiline sahip ve toplumsal kurallar dışına çıkmakta zorlanan bir karakterdir. Bu karakter oluşumları, genel görünümünden farklıdır.

İki sevgili arasında cinsel açıdan da tezatlar göze çarpmaktadır. Esra, cinselliğe her daim aç ve bağımlı bir görüntü çizmektedir. Bunu başkişinin psikolojik durumu ve bilinçaltında yatan nedenler de tetiklemektedir: Nitekim: “yalnızlık, düşük özgüven ve kaygı gibi olumsuz duygular bireylerin cinsel davranışları üzerindeki kontrollerini kaybetmelerine yol açabilir” (Kızılok, 2021, s. 401). Esra, cinsel hazzın yanı sıra karşısındakine hâkim olma arzusuyla da sevgilileriyle birlikte olmayı istemiştir. Ayhan ise genel toplum beklentilerinin aksine pasif konumdadır. Genç kadın sevgiliyle doyasıya birlikte olmak istese de Ayhan, acele etmemeleri gerektiğini söyleyerek hayatta seksten daha önemli şeylerin olduğunu vurgulamıştır. Ayhan’ın annesi önemli bir insan hakları savunucudur ve oğlunu siyasi anlamda etkilemiştir. Ayhan eşit ve ideal dünya düzenini savunmaktadır. Esra ise erkeğin gözünde fikirsiz alandan uzak, basit zevklerin peşinde koşan, bedensel hazlarla yetinen bir görüntü oluşturmuştur. Esra, bu algılardan oldukça etkilenmiş, kırgınlığını şu cümlelerle dile getirmiştir:

“İşte orada çok daha büyük bir gölge giriyor Ayhan’la arasına; evlenmek, birlikte yaşamak, hepsi bahane. Küçük bir yosma muamelesi yaptı ona, sanki sevişmeye doymayan azgın bir kadınmış gibi... Ayhan ise gene o ilk tanıdığı zamanki geri çekilen haline dönmüş gibiydi, seksten daha önemli şeyler var hayatta, dedi... Esra peşini bırakmadı: Memleketin feci hali mi? diye sordu, senin iyileştirmeyi öğrenmek için çabaladığın korkunç hastalıklar mı, dünyayı batıran diktatörler mi, açgözlü kapitalistler mi, hangisi daha önemli olan?” (Kuyaş, 2017, s. 122)

Esra aynı zamanda o dönemin öğrenci gençliğinden de farklı bir görünüm sergilemiş, siyasi gelişmeleri, özgürlüğünün ve isteklerinin önüne geçirmemiştir. Başkişi metin boyunca her koşulda toplum beklentilerinin aksine bir tutum geliştirmiştir.

Esra’nın annesi Latife Durkan ise hocalarının ısrarına rağmen okulu yarıda bırakmış, güzel sesi sadece evindeki davetlerde yankılanır olmuştur. İlk zamanlarda mutlu bir hayat yaşayan Latife

Hanım, çocukları okul yaşına gelip eşinin başka kadınlarla ilgilendiğini fark edince sanatını bıraktığı için pişman olduğunu annesine şu cümlelerle aktarmıştır: “Bir şeyler yapabilirdim anne, diyordu, ağlamaya çalışarak, operaya devam edebilirdim, belki ünlü bile olabilirdim, halbuki şimdi, başarısız ve sevgisiz bir kadını, iki çocukla...” (Kuyaş, 2017, s. 232). Kadının evlenerek kariyerini bırakması ve iş hayatından çekilmesi, Latife karakteri üzerinden tartışmaya açılmış, kadın mutsuzluklarında en önemli etkenlerden biri olduğu belirtilmiştir. Latife Durkan aynı zamanda ilk aşkıyla evlenmemiş, onunla cinsel açıdan da bir birliktelik yaşamamıştır. Sevgilisi Kayhan’ın hayatta seksten daha önemli şeylerin olduğunu söylemesi, anne ile kızın ortak yazgılarını belirtmesi açısından dikkat çekicidir.

Roman zamanı 1970’lerin sonudur. Bu tarihlerden itibaren anne-kız figüründekine benzer algıların olduğu eserde vurgulanmıştır. Kadınlık ve erkeklik rolleri değişmeye başlamış, erkekler daha çekingen ve sakın tavır benimsemiştir. Bu Ayhan ve Kayhan (önceki zaman dilimlerine denk gelse de) karakterlerinde açıkça görülmektedir. Esra, tavırlardaki bu değişimin bir dönüm noktası olduğunu ve rollerde kırılmanın başladığını fark etmiştir: “Artık kadınlar erkeklerin peşindeler, her yöntemi, her yolu deniyorlar, delirmiş gibi. Eskiden erkekler koşardı kadınların peşinde, şimdi savunmadalar... Esra iki farklı insanlık döneminin tam geçiş noktasında durduğunu hissediyor” (Kuyaş, 2017, s. 265).

Esra’nın kız arkadaşı Vassa da bu dönemde yer alan kadın figürlerinden biridir. Bekâreti önemsememiş, aşkını doyasıya yaşamak istemiş fakat hamile kalınca evlenme kararı almıştır. Esra bu duruma şiddetle karşı çıkarak onun gibi eğitilmiş birinin “ev kölesi” haline gelmesinden korktuğunu ve endişelerini dile getirmiştir. “Arkadaşının ... yabancı bir adamdan, başkasından izin alınacak bir mala dönüşmesi sinirine dokunuyordu, ama bu Vassa’nın kabahatiydi...” (Kuyaş, 2017, s. 354).

Romandaki bir diğer kadın karakter Esra’nın en yakın arkadaşı Nedret’tir. Gazeteci olan Nedret, Bülent’le birlikte ve evlenmeyi düşünmektedirler. İkili arasında dengeli bir ilişki olmasına rağmen, Nedret, gazetede yazılar yayımladığında dahi sevgilisinden çekinmekte, toplumsal konuları ele aldığı anda ceza alacakmış gibi bir hisse kapılmaktadır. Nedret bu durumu babasından habersiz evden çıkmak gibi nitelendirmiş, özgür ruhlu ve eğitilmiş olmalarına rağmen kadınlık genlerinden dolayı bu baskıyı hissettiklerini söylemiştir. Esra ise bunun bir koşullanma olduğunu şu cümlelerle aktarmıştır: “Bir çizgi var, bütün kültür kadına o çizgiyi aşma diyor. Arada bir dışına kaçıp tekrar içine döndüğümüz çember. Ne olacak büsbütün dışında kalırsak? Hiç dönmezsek? Oraya gidersen tek başınasın, korunmayı isteme hakkın yok, açık hedefsin; erkek diyor ki oraya çıkarsan seni korumam, kurtlara yem olursun” (Kuyaş, 2017, s. 399).

İki arkadaş, tüm bu kaçışların ve düşüncelerin altında, bir daha sevilmemek korkusu yattığı sonucuna ulaşmıştır. Freud da kadınların en temel korkusunun sevgiyi yitirme korkusu olduğunu vurgulamaktadır. “Biyolojik nedenlerden çok, önemli kültürel etkenler kadınları sevgiyi ve dolayısıyla sevgiyi yitirme korkusunu abartmaya sevk etmektedir” (Horney & Onur, 2019, s. 151).

Romanda Erhan’ın sevgilisi olarak konumlandırılmış Lale ise ismiyle bağlantılı olarak sevecen, naif, erkeğine anlayış gösteren, geleceğin şefkatli annesi olarak betimlenmiştir. Lale, neredeyse toplumun genel anlayışına göre oluşturulmuş bir karakterdir.

Nilüfer Kuyaş, kadın kahramanları aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerine, bilhassa kadının rollerine oldukça yoğun bir şekilde değinmiş, genel normların kadının özgürlüğünü ele geçirdiği ve onu farklı rollere ittiği fikrini vurgulamıştır. “Erkekler kadını evcilleştirmek istiyorlar. Ya çocuk olacaksın ya anne. Yeter ki sevgili olma. Erkek sevişmiyorsa çocuklaştırıyor. Bu kadar basit” (Kuyaş, 2017, s. 193).

Dünya değişip dönüşse de kadınlarda belli bir bilinç oluşsa da aslında değişen hiçbir şeyin olmadığı, kadının ev içinde veya dışında sorumluluklarının arttığı, altı da başkişi Esra üzerinden çizilir: “Kadın istihdamı azalıyor. Muhafazakârlık artıyor. İşçi sınıfı kadınları ev dışında çalışsalar bile ev içinde güçleri artmıyormuş, büyük kararları gene erkekler veriyormuş, hatta işçi sınıfı kadınları ev dışında çalıştıkça daha da muhafazakârlaşıyorlarmış, hani çalışmasak daha iyi, diyorlarmış” (Kuyaş, 2017, s. 338).

3.2 Erkeklik Görünümleri

Toplumsal cinsiyet temalı çalışmalarda öncelikle kadınların rolleri ve toplum beklentileri esas alınmıştır. Erkeklik rollerinin arka plana itilmesi, kadın odaklı çalışmalarda da eksiklik oluşturmakta, roller tam anlamıyla anlaşılamamaktadır. “Tarihsel açıdan erkeklik kavramının ilk ortaya çıkışı feminist dönem yazarların politikalarına dayanır. Bu gelişme ile beraber erkek kimliğinin de kadınlar kadar benzer kalıplar ile bir mücadelesinin olabileceği sorgulanmaktadır” (Pahsa, 2021, s. 14). Nilüfer Kuyaş’ın özellikle son dönem eserlerinde erkeklik görünümü oldukça geniş yer almış, böylelikle her iki cinsiyetin daha iyi bir biçimde çözümlenebilmesi hedeflenmiştir.

Romanda erkeklik görünümü ve algıları, kadınlar kadar ön planda olmasa da dikkat çekicidir. Metinde erkeklığe dair çıkarımlar başkişi Esra’nın fikirleri ve istekleri merkeze alınarak şekillendirilmiştir. Bu nedenle alıntılar, erkeklik görünümüne dair bilgi vermenin yanı sıra Esra’nın beklentilerini de ortaya koymaktadır.

Metinde özellikle Ayhan karakteri üzerinde yoğunlaşmış, genç adamın genel beklentinin aksine çekingen ve pasif konumda olduğu vurgulanmıştır. Ayhan, fazla temastan hoşlanmayan, cinselliğin önemli olmadığını düşünen, ideallerini ve genel toplumsal beklentilerini, duygularının önüne geçiren bir karakter olarak kaleme alınmıştır. Bu geri çekilişler, Esra’nın düşüncesine göre erkeklğini bir silah olarak kullanmasından ileri gelmektedir. Altında yatan nedenler ise şu şekilde açıklanmıştır: “Geri çekiliyordu, oynuyordu, zalimdi, elinde değildi, aşırı egemen bir anneyle büyümüştü, babasızdı, kırılıyordu, kendini savunması gerekiyordu, o kendini savundukça da Esra’nın acımasız, saldırgan yanı çıkıyordu ortaya” (Kuyaş, 2017, s. 78).

Ayhan’ın genel tavrı, cinsellikte de geçerlidir ve bu çekinik durum Esra’yı daha da incitmektedir. Tüm toplumlarda cinsellik ile erkeklik özdeşleştirilmiş, duygusallığı ön plana alan erkekler yadırganmıştır. Esra da bunun geleneksel bir beklenti olduğunun farkındadır fakat genel kanılardan da sıyrılamamaktadır: “Onun bu çekingen, kadınsı tarafı hoşuna gidiyordu Esra’nın, sanki ilişkide üstünlük ondaymış gibi, erkek rolünü kendisi üstleniyormuş gibi, cazip buluyordu Ayhan’ın kırılmasını. Bazen de geleneksel beklentilere kapılıyor, erkeksi bir haşinlik istiyordu karşı taraftan” (Kuyaş, 2017, s. 188). Aslında Ayhan’ı geleneksel bir rol içinde görmek istemesinin nedeni Esra’nın baba profilidir. Reşit Durkan’ın, “heybetli, korkulan, ciddi işlerle uğraşıp para kazanan, kaşları çatık, alnı kırışık adam” (Kuyaş, 2017, s. 308) olması, Esra’nın beklentilerinin altında

yatan nedenleri de açıklar niteliktedir. Kardeşi Erhan'da da aynı duyguları hissetmiş, onun "erkeksi varlığından aldığı cesaretle" Ada'da sarp uçurumlardan inmeye cesaret etmiştir (Kuyaş, 2017, s. 203). Esra'nın baba ve kardeş profilleri geleneksel bir çerçevede şekillendiğinden, Ayhan'ın tavırlarının farklı gelmesi anlaşılabilir bir durumdur. Bunun yanı sıra Esra, kardeşi Erhan'ın her daim kayırıldığını ve özgür bir hayat yaşadığını düşünmekte, yalnızlığının ilk temellerinin annesinden yeterince ilgi görmemesi nedeniyle oluştuğunu ifade etmektedir. Geleneksel Türk toplumunda erkek çocuklarının öne çıkarılması, onlara her anlamda daha geniş bir alan sunulması, ebeveynlerin, bilhassa annelerin sergilediği en göze çarpan özelliklerdendir ve Ayhan ile Erhan'ın bu şekilde yetiştirilmeleri, karakterlerin oluşumunda büyük rol oynamıştır.

Ayhan'ın karşısında konumlandırılmış Ömer ise genel erkeklik beklentilerine uygun bir görüntü çizmektedir. Esra'ya her fırsatta dokunmak istemekte, güzelliğini vurgulayacak sözler sarf etmekte, kısacası sevgilisinin kadınlığını harekete geçirecek her hareketi yapmaktadır. Ayhan'da duygusallığı, Ömer'de hazzı elde eden Esra, okuduğu kitabın da etkisiyle (*Tragedya'nın Doğuşu*) iki erkeğe birden hükmetmek ister. Ömer Dionysos, Ayhan ise Apollon'dur Esra'nın gözünde (Kuyaş, 2017, s. 147). Esra'nın iki erkeği aynı anda istemesi, hayatının merkezine sadece cinsel hazları koyduğu anlamına gelmemektedir, aynı zamanda iktidar hırsının tatmini olarak da okunabilir (Yılmaz, 2018, s. 239-240) ve romanda erkekler Esra'nın bakışıyla bir meta olarak görülmüştür.

Romanda içgüveysi konusuna da değinilmiş, erkeklerin eşinin ailesinin yanında kalması zayıflık olarak görülmüştür. Esra, genel kadınlık görünimleri dışında bir profil çizmesine rağmen, bir erkeğin içgüveysi olmasını bir mesele olarak nitelendirmiş, parasızlıktan dolayı bu duruma düşmelerinin küçümsenecek bir yanı olduğunu dile getirmiştir. Ayhan'ı içgüveysi olarak dahi hayal edememiştir; nitekim babası, hiçbir erkeği Esra'nın yanında görmek istememektedir.

3.3 Toplumsal Cinsiyet Rollerı Bakımından Kadın ve Ev

Toplumsal cinsiyet araştırmalarında kadının ev dışındaki hayattan koparılarak eve mahkûm olması, en çok eleştirilen başlıklardan biri haline gelmiştir. Yüzyılımızda bu durum tersine dönmeye başlasa da yeterli düzeye gelememekte, iş hayatında olan bir kadın da ev içi sorumluluğu kendi üzerine almaktadır. "Feminist düşünceye göre kadın için 'ev' bir rahatlama, dinlenme yeri değildir. Kadınlar evde birçok iş yapmaktadır ve evi erkeğin rahatlayacağı bir mekâna dönüştürme çabası içindedirler" (Solmaz, 2023, s. 65).

İncelenen romanda da kadının kendini eve adaması ve ev dışı sosyal hayatından vazgeçmesi şiddetle eleştirilmiştir. Esra'nın bakış açısıyla sadece ev içi işlerle meşgul olan, çocuk bakımıyla ilgilenen ve eşine destek veren kadınlar küçümsenmiş, erkeklerin de nihayetinde bu tarz kadınlarla olmak isteyecekleri fikri eleştirilmiştir. Esra, Ayhan'ın böyle bir kadınla evlenebilme düşüncesinden korkmakta ve korktukça aykırı fikirlerini körüklemektedir:

"Kendini vermeye hazır bir kız bu Selen, sevmeye hazır; erkeği merkeze koyan, yuva kuran kadınlardan, ben öyle değilim, ama o öyle, hamur açan örtü işleyen cinsinden, zamanla şişman ev tanrıçası olacak, emirler yağdırarak ev halkına, annem gibi; orta yaşa geldiklerinde deniz manzaralı bir verandada oturuyor olacaklar" (Kuyaş, 2017, s. 148).

Esra, aslında Selen karakterinin erkeğini tam manasıyla sevebilme ihtimalini bile kıskanmıştır; nitekim kendisi hiçbir zaman düşüncelerinden sıyrılarak bir erkekle tam manasıyla birlikte olmak istememiştir. Bunun yanı sıra yukarıdaki alıntıda dikkat çekici bir başka nokta, annesinin içine

düştüğü durum ve bu akıbetin Esra'nın bilinçaltını oldukça etkilemesidir. Annesine benzemek isteyeceği son şeydir. Esra, kadınların evlenerek kaybolacaklarını ve özlerine asla dönemeyeceklerini romanın genelinde vurgulamış, onları "ev kölesi" olarak nitelendirmiş, bu nedenle evlilik, nişan, gelenek gibi kavramlardan, sevdiği adamı kaybetmek pahasına olabildiğince uzak durmuştur.

3.4 Güzellik Algısı

Yüzyıllardan beri kadın ile güzellik ilişkilendirilmiş, estetik, birçok kavramın ötesinde görülmüştür. Freud, güzellik kavramının temelinde cinsel uyarılma olduğunu söyleyerek, güzeli arama arzusunun uyandırdığı hazzın da bir güdü olduğunu vurgulamıştır (Deniz, 2018, s. 3). Kadınlar, bu uyarılma isteği ve korkularla her daim güzel olma ve kendini beğendirme kaygısı taşımaktadır. Bu algı, eğitilmiş ve kendine güvenen kadınlarda da değişmemektedir.

Esra, kültürlü ve kendini tanıma yolunda emin adımlarla ilerleyen bir karakter görüntüsü çizmesine rağmen, her durumda beğenilme endişesi duyar. Örneğin, Ömer'in Ada'ya gelmesiyle içinde bulunduğu psikolojik durumu dahi bir kenara bırakarak o gün en sevdiği eteği giymiş olabilmeye sevinmiştir (Kuyaş, 2017, s. 115). Ayhan'la birlikteyken dekolte giymeye dikkat etmiş ve kadınlığını ortaya çıkaran giysileri tercih etmiştir. Toplumsal algı, başkışiyi bu görünürlük fanusunun içine hapsetmiştir (Solmaz, 2023, s. 74). Esra'ya göre cinsel arzu uyandırma, kadınlık görünümlerindeki en önemli öğedir ve bunu sergilemek erkeğin bakış açısını değiştirebilir. Romanda çok güzel olarak tasvir edilen Esra'nın bu denli beğenilme ve güzellik kaygısı taşımasının altında cinsel dürtüleri dışında korkuları da vardır ve kadınlık algısının oluşmasında katkı sağlayan en önemli kişi annesidir. Çok ünlü bir opera sanatçısı olacakken babasıyla evlenip okulu bırakmış annesi gibi olmak, Esra'nın en büyük korkusudur ve romanda önemli bir çatışma unsuru oluşturmuştur. "Anne-kız ilişkisinin çatışma noktası kadınların kendilerine dönük olumsuz bakışın bir neticesi olarak değerlendirilmektedir. Simone de Beauvoir anne ve kız arasındaki etkileşimi bir meydan savaşı olarak anlatır. Kadının toplumsal konumunda nesneleşmesinde annenin büyük oranda rol aldığını ifade eder" (Solmaz, 2023, s. 67).

Romanda dikkat çekici bir başka nokta ev hanımlarının şişman olarak yansıtılmasıdır. Bu görünüm, Esra'nın kadın algısını şekillendiren bir portredir. Akrabaları Ruhat Yenge hakkındaki cümleleri bu konuda fikir verir: "Bunu söyleyen evin hanımı tombul ve sevecen, elbisesi basit basma. Kadınlık, güzellik gibi meseleleri geride bırakmış bir hali var" (Kuyaş, 2017, s. 84). Esra'ya göre güzellik algısı evlenince bitecek bir kavramdır. Evli insanların kendini beğendirme veya güzel giyinme gibi dertleri yoktur. Başkışi için görüntü, bireyi tetikleyip harekete dönüştüren bir unsur olarak algılanmaktadır.

3.5 Varoluşsal Bir Sancı: Bekâret

Kadının cinsel tutumunu belirten bekâret kavramı, çoğu din ve kültürde önemini kaybetmemiş, doğrudan namus anlayışıyla bağlantılı ele alınmıştır. Eski toplumlarda bakire beden sadece bir mal olarak değer görüyor olması, evlilik açısından değer yükseltici bir nitelik taşıması, (Öztürk, 2012, s. 92) Feminist kuramcılar tarafından da önemli bir sorun olarak görülmüş, tartışmaya açılan ilk meseleler arasında yerini almıştır.

Nilüfer Kuyaş

Eserde bu konu, yukarıdaki algılamalar ışığında ele alınmıştır. Karakterler, olaya duygusal açıdan bakmaktan ziyade neredeyse tamamı, bekâretin bir yük olduğunu ve ona derin anlamlar yüklemenin gereksiz olduğunu savunmuşlardır. Esra, ilk birlikteliğini âşık olduğu adamla yaşamak istese de Ayhan'ın karşı çıkması nedeniyle Ömer'le yaşamıştır. Karakter, bunu bir özgürlük temsili ve kalıplardan sıyrılma olarak algılamıştır. Esra bekâret meselesini "*varoluşsal bir sancı*" olarak ifade etmiş, bu mesele çözümlenirse her sorunun çözüleceğini, bedeninin kendine ait ve bunun bir özgürlük temsili olduğunu vurgulamıştır. (Kuyaş, 2017, s.

94) Aynı şekilde annesi Latife Hanım, ilk aşkı Kayhan'la beraber olmak istese de Kayhan onunla evlenmek istediğini, sabretmesi gerektiğini söylemiştir. Latife Hanım yıllar sonra iç hesaplaşmaya girdiği bir gün, Kayhan'ın kadınlığından çok sanatçılığını öne almasına içerlemiş, tek pişmanlığının kocasına bakire olarak gelmek olduğunu dile getirmiştir (Kuyaş, 2017, s. 240). Tüm kadın karakterlerde bekâret, bedendeki gereksiz bir detay ve aşılması gereken bir yük olarak yansıtılmıştır.

3.6 Aile ve Özgürlük

Özgürlük meselesi, toplumsal cinsiyetin en önemli başlıklarından biri haline gelmiştir. Toplumumuz kadından, bağımsızlık yerine bağımlılık ilkesine göre davranış biçimleri sergilemesini beklemiştir. Esra, sadece bu arzu nedeniyle Ada'da ev tutmak, sonrasında da Amerika'ya kaçmak istemiş fakat kimsenin de özgürlüğü tam olarak anlamlandıramadığı sonucuna varmıştır. Ayhan'la tam anlamıyla bütünleşememesinin altında yatan da bu özgürlük arayışıdır, bağımsız olabilmek istediğidir. Hayatının bu karmaşa ile bölündüğünü şu cümlelerle itiraf etmiştir: "Gitmekle kalmak arasında yarılmış hayatlarımız, o sürekli doldurulması gereken boşlukla –modernlikle- gelenek arasında, özgürlükle kısıt arasında bölünmüş hayatlarımız..." (Kuyaş, 2017, s. 325). Tahmin ettiğinin aksine özgürlük isteği, Esra'nın tutsak olduğu hücrenin en önemli tuğlaları haline gelmiştir.

Ada'daki evin yatak odasındaki kocaman siyah bir böcek de vurgulanması gereken unsurlardandır. Böcek metaforu, Kafka'nın *Dönüşüm* romanındaki Gregor Samsa'yı çağırıştır (Kafka, 2019). Sosyal açıdan dışlanmışlığının, yabancılaşmanın ve korkularının temsili gibi duran böcek yüzünden Ada'daki ev, Esra'nın özgürlüğünden ziyade hapisanesi olmuştur.

Esra'nın Ayhan'dan ve kendinden kaçmasının altında yatan en önemli nedenlerden biri de özgürlükle birlikte ele alınması gereken "aile" kavramıdır. Aile üyelerinin bitmek tükenmek bilmeyen beklentileri, mutsuzlukları ve anlayışsızlıkları, Esra'nın ruhsal durumunu şekillendiren en önemli etkidir. "Annem mutsuzluğuyla, babam öfkesiyle bizi tutsak aldılar." (Kuyaş, 2017, s.

211) diyen Esra, özgürlük takıntısının nedenini de ortaya koymaktadır. Ada'daki evinde kendiyile baş başa kalma fırsatı bulan ve iç muhasebe yapan Esra, en büyük yarasının aile olduğuna kanaat getirmiş, sevginin bedeli olarak özgürlüğünden vazgeçmesi gerektiği sonucunu çıkarmıştır. "Bağlılıkta sınırlar yoktu. Kendin olmak yasaktı. İlkel bir düzeyde mümkündü sadece. Kişiliğini ortaya koyamadı. Ezildi. Hep anlaşılmayı bekledi. Kendini ya çok sildi ya da çok şiddetle göstermeye çabaladı, iki aşırı uç da işe yaramıyordu" (Kuyaş, 2017, s. 323). Ayhan'ın nişanlanma ve evlenme isteğine Esra'nın verdiği aşırı tepki, genç kadının aile kurumuna duyduğu nefret ve güvensizlikle açıklanabilir.

SONUÇ

Bireylerin toplum içindeki rolleri ve beklentiler, toplumsal cinsiyet kavramını tartışmaya açmış ve birçok çalışmanın ana konusu olmuştur. Özellikle kadın yazarlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınlık görünümüleri ile ilgili görüşler sunmuşlardır. Son dönem yazarlarından Nilüfer Kuyaş da bu hassasiyeti ön plana alan eserler vücuda getirmiştir. Kuyaş, metinlerinde güncel sorunları ele alması, toplumsal cinsiyete dair farklı bakış açıları geliştirmesi ve sosyal değişimlerin edebi metinlerdeki yansımalarını göstermesi bakımından literatüre katkı sağlamaktadır.

Çalışmaya konu edilen kitap, genç bir kadının yurt dışına gitmeden önceki birkaç ayını okuyuculara sunar. Eser, arka planda 1970'lerin Türkiye'sine dair ipuçları veren, modern insanın çıkmazlarını ele alan postmodern öğelerin de yer aldığı modern bir roman örneğidir. *Ada'daki Ev* romanında Esra adlı başkışı üzerinden kadın sorunlarına değinilmiş; kadınlık ve erkeklik görünümüleri metin merkezli ele alınmıştır. Karakterlerin çoğu, cinsiyet görünümüleri bakımından toplum beklentilerine uygun davranış biçimleri geliştirmemiştir. Kadınlar daha özgürlükçü, baskın; erkekler ise geleneksel ve çekinik olarak konumlandırılmıştır.

Toplumda düzenin ve eşitliğin sağlanabilmesi için kadın ve erkek ilişkisi belli bir dengede olmalıdır. Metin özelinde, ilişkide etken bir rol oynayan başkışı de bu durumdan hoşnut değildir. Eşitlikçi bir bakıştan ayrı olarak değerlendirilmesi gereken rollerin yer değiştirmesi, ilişkilerde dengeyi sarsmakta ve bireyleri yalnızlığa mahkûm etmektedir. Bu bağlamda genel görünümünün dışında ele alınması gereken roman, kadın ve erkek rollerinin farklı açılardan okunmasını sağlaması bakımından dikkate değer bir eserdir.

KAYNAKÇA

- Deniz, Derya. (2019). "Güzellik Kaygısı". *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi* 5(1), 1-8.
- Derin, Neslihan. (2020). "Dünyadan ve Türkiye'den Örneklerle Cam Tavan Sendromu". *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 10(2), 137-154.
- Dökmen, Zehra Yaşın. (2021). *Toplumsal Cinsiyet - Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Eyan, Bilginç. (2023). Ahmet Muhip Dıranas'ın "Çıkmaz" Adlı Tiyatro Oyununda Yapı ve İzlek". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 7(2), 932-949.
- Günay, Gülay ve Bener, Özgün. (2011). "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 153(153), 157-171.

- Horney, Karen ve Onur, Bekir. (2019). "Kadın Psikolojisi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 14(1), 141-154.
- Kafka, Franz. (2019). *Dönüşüm*. İstanbul: Can Yayınları.
- Kızılok, Gülşah Ezgican. (2021). "Cinsel Bağımlılık: Tanımı, Etiyolojisi ve Tedavisi". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 13(3), 394-411.
- Kuyaş, Nilüfer. (2017). *Ada'daki Ev*. İstanbul: Can Yayınları.
- Öztürk, Nilüfer. (2012). *Bir Beden Sosyolojisi Problemi Olarak Namus Kavramı ve Kadın Bedeni*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Pahsa, Yağmur Eşin. (2021). *Sevinç Çokum'un Romanlarında Erkeklik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Solmaz, Vecihe. (2023). *2000 Sonrası Türk Romanında Cinsiyet Algısı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ardahan: Ardahan Üniversitesi.
- Vatandaş, Celalettin. (2011). "Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı". *Journal of Sociological Studies* (35), 29-56.
- Yılmaz, Nusret. (2018). "Ada'daki Ev" Romanındaki Karakterlere Psikanalitik Bir Yaklaşım". *The Journal of Akademik Social Science* 71(71), 231-241.

Edebiyatta Değişibilim

Prof. Dr. Ünsal Özünlü

Günce Yayınları

Berna Akyüz Sizgen

POSTMODERNİZM KAVŞAĞINDA

Selim İleri Romancılığı

Günce Yayınları

FEMİNİST EDEBİYAT KURAMI BAĞLAMINDA

GÜLTEN AKIN ŞİİRİ

GÖKAY DURMUŞ

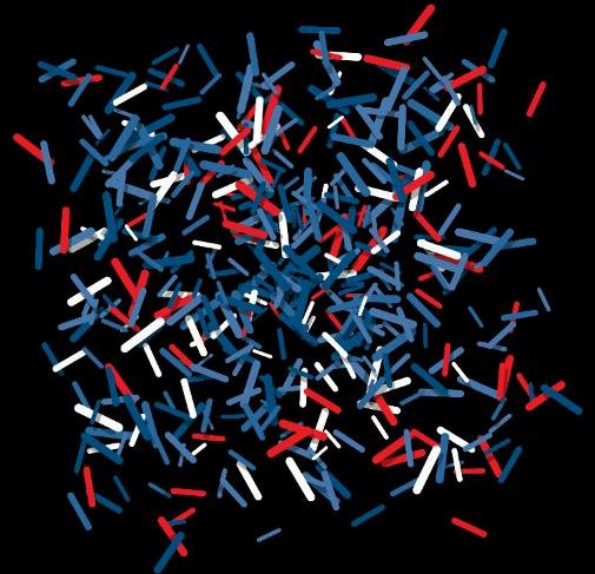

Günce Yayınları

FRANSIZCA VE TÜRKÇENİN SÖZDİZİMİ

KARŞITSAL VE DAĞILIMSAL BİR ÇÖZÜMLEME

Dr. Yusuf Topaloğlu

Günce Yayınları